

TELEMARKS FORSKING

NOTODDEN

Heike Speitz

**Innføringsprosjekt for Den europeiske
språkpermen i Norge
Sluttrappport**

Rapport 03/2009

Telemarksforsking-Notodden

<i>Prosjektnavn:</i>	Innføringsprosjekt for Den europeiske språkpermen i Norge
<i>Rapportnummer:</i>	03/2009
<i>ISBN:</i>	978-82-7463-146-5
<i>Oppdragsgiver:</i>	Utdanningsdirektoratet
<i>Kontaktperson:</i>	Solveig Carelius Brustad
<i>Dato:</i>	30.06.09
<i>Prosjektleder:</i>	Heike Speitz
<i>Medarbeidere:</i>	
<i>Prosjektansvarlig:</i>	Ronny Lie/Petter Kongsgården/Heike Speitz
<p>TELEMARKSFORSKING-NOTODDEN Senter for pedagogisk forskning og utviklingsarbeid Lærerskoleveien 35, 3679 Notodden</p> <p>Telefon: 35 02 66 99 Faks: 35 02 66 98 E-post: tfn@hit.no Web: www.tfn.no</p> <p>Tiltaksnr.: 966 009 012</p>	

INNHold

1. INNLEDNING	5
1.1 EUROPARÅDET OG DEN EUROPEISKE SPRÅKPERMEN	5
1.1.1 <i>Historikk</i>	5
1.1.2 <i>Prosjektets omfang i Europarådet</i>	6
1.2 DEN EUROPEISKE SPRÅKPERMEN I NORGE.....	7
1.2.1 <i>Utviklingen</i>	7
1.2.2 <i>Innføringen</i>	7
2. INNFORINGSPROSJEKTET	8
2.1 OPPDRAGET	8
2.2 ORGANISERING OG GJENNOMFØRING.....	8
2.2.1 <i>Ekspertlærergruppen som kjerne</i>	8
2.2.2 <i>Geografisk spredning av innføringen</i>	9
2.3 PEDAGOGISKE ERFARINGER.....	11
3. PERSPEKTIVER OG UTFORDRINGER	12
3.1 SPRÅKPERMEN 13-18 OG KUNNSKAPSLØFTET (K06)	12
3.2 DIGITALISERING AV SPRÅKPERMEN	12
3.3 SPRÅKPERMEN 6-12	13
4. REFERANSER	14

SAMMENDRAG

Denne rapporten omtaler innføringsprosjektet for Den europeiske språkpermen 13-18, som ble gjennomført fra høsten 2006 til høsten 2008, etter oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.

Rapporten oppsummerer kort arbeidet som ble gjort i Norge, den beskriver både organisasjonsmodellen og erfaringer. Samtidig settes det norske prosjektet i internasjonal sammenheng, med historikk og utvikling av Språkpermprosjektet i Europarådet.

Rapporten avsluttes med noen aktuelle perspektiver – utfordringer og muligheter knyttet til Kunnskapsløftet, økende digitalisering i skolen og innføringen av Språkpermen 6-12 (Barnepermen).

1. Innledning

1.1 Europarådet og Den europeiske språkpermen

1.1.1 Historikk

Europarådet ble grunnlagt i 1949, med mål om å forsvare menneskerettighetene og parlamentarisk demokrati i sine medlemsland og fremme bevissthet rundt en felles europeisk identitet basert på felles verdier og gjensidig respekt.

Språkpolitikken i Europarådet er både rettet mot anerkjennelse av språklig mangfold i medlemslandene og gjensidig forståelse gjennom læring av språk, historie og kultur i andre land. Språklæring bidrar grunnleggende til utdanning for demokratideltakelse ("democratic citizenship"), fremmer kulturell og språklig mangfold og bidrar til mobilitet for den enkelte. Europarådets Language Policy Division i Strasbourg og Det europeiske språksenteret i Graz (ECML) er institusjonene som arbeider med implementeringen av disse erklærte mål.

De første europeiske språkpermene ble utviklet gjennom et pilotprosjekt i Europarådet 1998-2000, i forkant av Det europeiske språkåret 2001. Blant de første landene som deltok var Finland, Irland, Sveits, Østerrike og Nederland.¹

I løpet av denne pilotfasen kom man frem til noen prinsipper som skulle deles av alle Språkpermer, deriblant en tredeling i elementene Språkpass (Language Passport), Språkbiografi (Language Biography) og Språkmappe (Dossier), inkludering av egenvurderingsskjemaet (*self-assessment grid*) fra Rammeverket som referanse, og *kan*-utsagn (eller sjekklister) på nivåene A1-C2 i fem ferdigheter (lytting, lesing, muntlig produksjon, muntlig samhandling og skriving).

Disse felles elementene hadde som hensikt å gjøre Språkpermer i alle land sammenlignbare og dermed gi muligheten til eieren av en Språkperm å dokumentere sine språkkunnskaper innenfor et felles, internasjonalt rammeverk.

Det felles europeiske rammeverket for språk (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*) ble publisert av Europarådet i Det europeiske språkåret 2001 og har hatt betydelig påvirkning på språkpolitikken i Europarådets medlemsland. En oversikt gir for eksempel Martyniuk, W. og Noijons, J. (2007).²

Rammeverket beskriver kommunikative språkferdigheter på seks nivåer (A1-C2) og innenfor fem ferdigheter – lytting, lesing, muntlig produksjon, muntlig samhandling og skriving. I den såkalte globale skalaen (Global Scale) beskrives en språklig utvikling fra *basisbruker* til *avansert bruker*.

Selv om utviklingen av Rammeverket og Den europeiske språkpermen har vært et prosjekt i Europarådet, skal det også nevnes at EU har adaptert nivåene i Rammeverket i sin *Europass* ordning, som brukes over hele Europa i sammenheng med

¹ De fleste land holder seg nær originalnavnet ELP (European Language Portfolio) eller PEL (Portfolio européen des langues) i sine oversettelser.

² I tillegg er en rekke internasjonale språktester, for eksempel DELF (Diplôme d'études en langue française) og DALF (Diplôme approfondi de langue française) eller ZD (Zertifikat Deutsch) og ZMP (Zentrale Mittelstufenprüfung) basert på nivåene i Rammeverket. Dette er av interesse for elever som ønsker å søke opptak til studier i utlandet.

elev- og lærlingsutveksling, praksisopphold i utlandet, EU-prosjekter, jobbsøknader (CV) m.m. *Europass* språkpasset er basert på Språkpasset i Den europeiske språkpermen³.

Det er viktig å understreke at Den europeiske språkpermen, i motsetning til EUs *Europass*, har **to** funksjoner: en pedagogisk funksjon, nemlig det å tydeliggjøre språklæringsprosessen og bidra til elevautonomi, og en dokumentasjonsfunksjon. Språkpermen er elevens eiendom og det er eleven selv som gjennom planlegging, egenvurdering, språk- og kulturmøter tydeliggjør sin utvikling som språkinnlærer.

1.1.2 Prosjektets omfang i Europarådet

Europarådets omfattende språkpermprosjekt har nå pågått i over ti år, og de fleste medlemsland i Europarådet har utviklet flere Språkpermer, basert på felles prinsipper, men med nasjonale karakteristika. En liste over validerte Språkpermer finnes på Europarådets Portfolio-nettside.⁴ Komiteen som validerer Europeiske Språkpermer to ganger i året er sammensatt av eksperter fra forskjellige medlemsland. Medlemslandene igjen har sine egne offisielle kontaktpersoner på nasjonalt nivå i Portfolio prosjektet.

Det er laget årlige rapporter i Europarådet, bl.a. med statistikk over språkpermbrukere i medlemslandene. På Europarådets nettside er det også publisert artikler, veiledninger og annet materiale for brukere av Språkpermen og for beslutningstakere i medlemslandene.

Representanter fra Norge har deltatt på de årlige internasjonale Språkpermkonferansene som har blitt organisert av Europarådet siden 2003, i forskjellige land. 2007 var et unntak, der det ikke fant sted noen konferanse om Språkpermen spesielt, men om Det europeiske rammeverket og utviklingen videre. Her deltok flere representanter fra Norge, bl.a. Utdanningsdirektoratet og Fremmedspråksenteret. I 2008 var det heller ikke noen internasjonal konferanse, men forberedelsene begynte for det neste seminaret, som finner sted fra 29. september til 1. oktober 2009 ved Det europeiske språksenteret (ECML) i Graz, Østerrike.

Mens de internasjonale seminarene har vært rettet mot beslutningstakere, nasjonale kontaktpersoner og prosjektledere i medlemslandene, har man gjennom det europeiske språksenteret i Graz utviklet materiale og tilbudt seminarer rettet mot lærerutdannere, lærere og skoler som bruker Språkpermen i medlemslandene. Eksempler er:

- IMPEL – ELP implementation support (2004-2007)⁵
- ELP_TT – Training teachers to use the ELP (2004-2007)⁶
- ELP_TT2 – follow-up project Training teachers to use the ELP(2008-2009)⁷

³ Informasjon om Europass på nettsiden: <http://siu.no/no/Programoversikt/EU-program/Europass>

⁴ http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main_pages/portfolios.html

⁵ http://www.ecml.at/mtp2/impel/html/IMPEL_E_Results.htm

⁶ http://www.ecml.at/mtp2/Elp_tt/html/ELPTT_E_Results.htm

⁷ <http://elp-tt2.ecml.at/>

- ELP_WSU – ELP in whole-school use (2008-2011)⁸

Divisjonen for språk (Directorate of Education and Languages) i Europarådet har med andre ord lagt mye vekt på ikke bare utvikling og implementering av språkpermkonseptet, men også på praktisk støtte for medlemslandene⁹.

1.2 Den europeiske språkpermen i Norge

1.2.1 Utviklingen

Utviklingen og utprøvingen av den norske Språkpermen 13-18, som varte fra 2003 til 2005, er beskrevet i detalj i sluttrapporten for utviklingsprosjektet (Speitz (2006)).

I 2006 begynte arbeidet med utvikling av en Språkperm for barnetrinnet ("Barnepermen") (jf. Speitz 2009). Denne permen ble ferdigstilt og validert i Europarådet i 2008, og et toårig innføringsprosjekt, ledet av Mette-Lise Mikalsen ved Telemarksforskning-Notodden, er i gang.

Ansvar for begge de norske Språkpermene for grunnopplæringen ble overført fra Utdanningsdirektoratet til Fremmedspråksenteret i 2008, mens implementeringen av 13-18 permen foregikk. Siden implementeringen av den første permen foregikk parallelt med utviklingen av Barnepermen, har vi hatt muligheten til å samkjøre noen av tiltakene, som for eksempel utvikling av en nettside for begge Språkpermene¹⁰ og utvikling av en brosjyre i A5-format med informasjon om og utdrag fra Språkpermene. Brosjyren blir sendt ut til skoler sammen med andre postsendinger fra Fremmedspråksenteret og fra Telemarksforskning-Notodden, også etter at innføringsprosjektet er avsluttet.

1.2.2 Innføringen

Innføringen av Språkpermen i norsk skole begynte egentlig allerede med utviklingsfasen. Prosjektet var godt forankret i en gruppe lærere med deres elever. Disse ga oss hyppige tilbakemeldinger, ikke bare på innhold, utforming og design, men også mht. omsetting av Språkpermens elementer i opplæringen. Da innføringsprosjektet høsten 2006 offisielt kom i gang, kunne man derfor delvis bygge på deltakere og kompetanse fra utviklingsprosjektet.

Innføringsprosjektet for Den europeiske språkpermen 13-18 er ett av tiltakene (2.3.1) i den nasjonale strategiplanen "Språk åpner dører".

I skrivende stund er også innføringsprosjektet for Barnepermen (6-12) godt i gang. Mange skoler er opptatt av overgangsproblematikken og av et gjennomgående opplæringsløp fra 1. til 10. trinn, og skolene etterlyser derfor informasjon for hele løpet. Selv om det dreier seg om to adskilte prosjekter (6-12 og 13-18), benyttes muligheten til å informere om begge Språkpermene.

⁸ <http://elp-wsu.ecml.at/>

⁹ En såkalt *impact study* vil bli publisert i løpet av høsten 2009 (Hughes, Stoicheva, & Speitz)

¹⁰ www.fremmedspraksenteret.no/elp

2. Innføringsprosjektet

2.1 Oppdraget

I oppdragsbrevet for prosjektet (fra november 2006) står det:

Den europeiske språkpermen for ungdomstrinnet/videregående skole (13-18 år) er ferdigstilt. Det må nå arbeides systematisk med informasjon om permen og opplæring i bruk av den. "Språk åpner dører" stadfester at språkpermen skal introduseres "gjennom etterutdanning for lærere, nettverk for skoler og lærerutdanning ... Skolene motiveres til å ta i bruk den europeiske språkpermen som et didaktisk verktøy og et dokumentasjonsverktøy i elevenes språklæring" (s. 35).

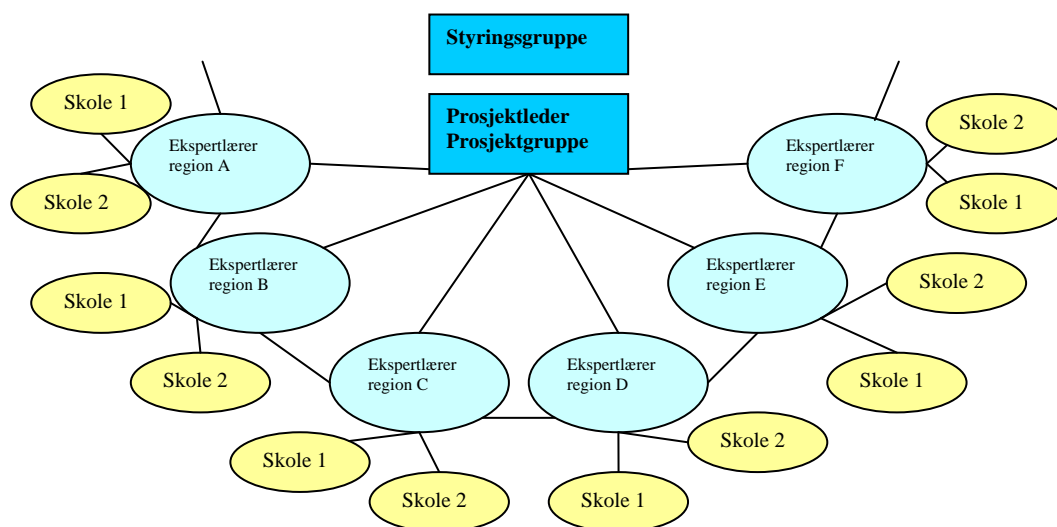
Prosjektleder hadde ansvar for å sette sammen en prosjektgruppe bestående av en representant fra Fremmedspråksenteret, en fra ILS/UiO og en "ekspertlærer". I tillegg var prosjektlederen ansvarlig for å lage en prosjektplan/milepælsplan. Prosjektlederen har gjennom hele prosjektperioden rapportert til en styringsgruppe i Utdanningsdirektoratet, med deltakelse fra Fremmedspråksenteret.

2.2 Organisering og gjennomføring

2.2.1 Ekspertlærergruppen som kjerne

Prosjektet startet opp høsten 2006 med 7 ekspertlærere som var lokalisert i fylkene Finnmark, Nordland, Nord-Trøndelag, Hordaland, Oslo/Akershus og Buskerud/Telemark. Hver av disse hadde kontakt med en grunnskole og en videregående skole i sin region.

Fra skoleåret 2007-2008 ble det noen forandringer i ekspertlærergruppen p.g.a. permisjoner m.m. Møre og Romsdal kom til som ny region. Det ble også opprettet kontakt med lærerutdanningene (høgskoler/universiteter) i regionene, både på enkelte studiesteder og gjennom det nasjonale nettverket for engelsk og fremmedspråk.

Ekspertlærergruppen og prosjektgruppen hadde regionale samlinger en gang hvert halvår, i forskjellige regioner og med forskjellige hovedtema (sjekklister, nivåbe-

skrivelser, ferdigheter, bruk av mappe, undervisningsopplegg m.m.).

Ekspertlærerne ble engasjert til prosjektet gjennom timebetaling. Dette betyr at arbeidet ble gjort på toppen av undervisningsstillingen. Denne løsningen gjør arbeidet sårbart og ikke lett for de involverte lærerne. Vi anbefaler derfor at man i framtidige prosjekt åpner for frikjøp av lærerne, slik at undervisningsstillinger kan reduseres tilsvarende.

2.2.2 Geografisk spredning av innføringen

Som definert i oppdragsbrevet, har hovedmålet med prosjektet vært å spre ”informasjon om permen og opplæring i bruk av den”. Til dette formålet utviklet prosjektledelsen presentasjoner av forskjellig lengde – hel dag, halv dag og kortversjon, ca. 1 time, som ekspertlærerne brukte i sine regioner. På denne måten sikret vi en felles kjerne i spredningen, og ekspertlærerne fikk et ’ferdig’ opplegg, som de var frie til å supplere med egne erfaringer og eksempler, som en tilpasning til regionale eller lokale behov.

Presentasjonene har variert fra korte innlegg på konferanser, felles presentasjoner (prosjektleder og en ekspertlærer), til dagsseminarer (ofte en kombinasjon av innføring og praktiske workshops for lærere) og seminarer over flere dager. I tillegg har vi flere steder bidratt til etter- og videreutdanning for lærere i regi av andre organisatorer.

Gjennom hele prosjektperioden har vi brukt følgende aktiviteter til spredning av informasjon og/eller opplæring i bruk av Språkpermen:

- seminarer og presentasjoner
- foredrag
- utsending av språkpermer til skoler
- utsending av startpakker til elever
- oppbygging av nettsiden www.fremmedspraksenteret.no/elp
- artikler/publikasjoner
- nasjonal konferanse november 2008 for begge Språkpermene for grunnopplæringen

Nettsidene for Den europeiske språkpermen i Norge har vært et spesielt viktig element, siden disse vil bli stående og sikre kontinuitet også etter at innføringsprosjektet er avsluttet.

Dessverre har prosjektet opplevd noen forsinkelser underveis som har ligget utenfor oppdraget, men som har bidratt til at innføringen ikke har vært så systematisk som ønsket: For det første ble Språkpermen validert med forsinkelse, noe som gjorde at offisiell informasjon til skoleeiere over hele landet måtte utsettes gjentatte ganger. For det andre er Det europeiske rammeverket for språk (CEF) ikke ferdig oversatt til norsk. Dette har gjort det vanskeligere å presentere selve fundamentet for Språkpermen til lærere av alle språk i Norge. I skrivende stund er heller ikke det offisielle Språkpasset ferdig oversatt til norsk.

Seminarer og presentasjoner

I løpet av prosjektperioden 2006-2008 har prosjektlederen holdt foredrag og seminarer for lærere i disse fylker:

Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Møre og Romsdal, Hordaland, Rogaland, Oppland, Buskerud, Telemark, Akershus, Oslo, Vestfold og Østfold.

Ekspertlærere har delvis vært involvert i de samme aktivitetene, i tillegg har de også brukt sine egne nettverk, bl.a. på fylkesnivå (for eksempel i Hordaland og Nordland) eller i lærerorganisasjoner regionalt (for eksempel Tyskforum, Fransk-lærerforeningen m.fl.). Ekspertlærere i prosjektet har gjort en imponerende innsats, spesielt tatt i betraktning at dette arbeidet ble gjort på toppen av deres egen undervisning.

I prosjektet har det også vært samarbeid med lærerutdannere i Oslo, Bergen, Telemark, Hedmark, Trondheim og Tromsø, i tillegg til at Språkpermen ved flere anledninger ble presentert og delt ut til medlemmene i nettverk for lærerutdanningen i engelsk og fremmedspråk.

Ekspertlærergruppen har hatt halvårlige samlinger, bl.a. i Oslo, Trondheim, og på Notodden. Disse har vært viktige for deres egen utvikling og for å ta opp mål, utfordringer og erfaringer i prosjektet.

I tillegg har vi presentert Språkpermen på konferanser, for eksempel for Landslaget moderne språk (LMS), Fremmedspråksenteret, Tyskforum, Fransk-lærerforeningen og Spansklærerforeningen.

Utsending av Språkpermer til skoler og startpakker til elever

Tidlig i prosjektet ble det klart at et stort antall skoler ønsket seg hele Språkpermer på papir for lærerne og startpakker for elevene. Prosjektgruppen bestemte derfor å trykke opp nok Språkpermer så at skoler som tok kontakt med oss kunne få tilsendt to eller tre hele permer, avhengig av skolens størrelse. Dette ble gjort en god stund før Språkpermen var endelig validert i Europarådet, siden ferdigstillingen tok altfor lang tid etter at innføringsprosjektet hadde startet.

I løpet av prosjektperioden har vi sendt ut 5000 skilleark/startpakker til skoler over hele landet. Etter hvert, da vi begynte å gå tom for startpakker, ble skolene henvist til nettsidene som var ferdigstilt høsten 2008.

Nasjonal Språkpermkonferanse november 2008

For å markere avslutningen av innføringsprosjektet for Språkpermen 13-18 og samtidig starten av innføringen for Språkpermen 6-12, gjennomførte Telemarksforskning-Notodden, i samarbeid med Fremmedspråksenteret, en nasjonal konferanse med rundt 150 deltakere 6.-7. november 2008 i Oslo.

Målgruppene for denne konferansen var hovedsakelig språklærere fra hele grunnopplæringen, dvs. grunnskole og videregående opplæring, og skoleledere. I tillegg ble det lagt vekt på at det deltok representanter for lærerutdanning, Utdanningsdirektoratet, Kunnskapsdepartementet og noen forlag. Deltakere på konferansen kom fra nesten alle fylker, og dermed var også den geografiske spredningen sikret.

Innholdet i konferansen besto av en blanding av presentasjoner i plenum og workshops for de enkelte målgruppene. Informasjon om og presentasjoner fra konferansen er lagt ut på nettsidene til Språkpermen.

I god tid før konferansen var også den såkalte ”minipermen”, informasjonsbrosjyren om begge Språkpermene, ferdigstilt (i regi av Fremmedspråksenteret), så at denne kunne deles ut til alle deltakere. I tillegg fikk alle deltakere en Språkperm hver, tilsvarende det trinnet de underviste på.

2.3 Pedagogiske erfaringer

Som beskrevet innledningsvis, har Den europeiske språkpermen to offisielle funksjoner: den er både et dokumentasjonsverktøy og et didaktisk verktøy i språklæringen for den enkelte bruker.

Språkpermen går inn i to tendenser i språkopplæringen som preger det meste av språkopplæringen i Europa/i Europarådet: for det første en kommunikativ tilnærmingen til språklæring, og for det andre et fokusskifte fra undervisning til læring. Spesielt fokusskiftet over til læringen og den enkelte innlærer betyr en utfordring for en del lærere fordi den bryter med etablerte undervisningstradisjoner.

Prosjektets arbeid med Språkpermen bekrefter disse fordelene i opplæringen:

- Elevene får vist sine erfaringer med språk og interkulturelle erfaringer, noe som i tradisjonell opplæring ofte ikke har kommet fram og/eller ikke har blitt verdsatt på samme måte.
- Alle elever får vist at de *kan* noe, gjennom den positive vinklingen av *kan*-utsagn i de fem forskjellige ferdighetene (sjekklisterne)
- Elevene blir bevisst sin egen progresjon i språklæringen og får dokumentert denne progresjonen i alle tre delene av Språkpermen.

Erfaringene vi har gjort i innføringsprosjektet viser at det er stor interesse i Språkpermen, men at det samtidig trengs en bedre forankring av verktøyet i andre, relaterte tiltak og dokumenter nasjonalt. Sammenhengen med læreplanene i engelsk og fremmedspråk, med formativ vurdering og egenvurdering, og med prinsippene for elevenes deltakelse i vurderingsarbeid er eksempler for dette, så at lærerne kan se sammenhenger og nytteverdi og ikke føler at Språkpermen er noe som kommer i tillegg til læreplanen og (for de aller fleste) læreboken.¹¹

Erfaringer fra utviklingsarbeid generelt viser også at det ikke er nok at en eller to lærere på en skole endrer praksis. En virkelig praksisendring i en organisasjon trenger støtte fra ledelsen. Derfor inviterte vi også skoleledere til Språkpermkonferansen i november 2008. Skolene som har deltatt i prosjektet hadde bekreftet skriftlig at ledelsen støttet arbeidet med Språkpermen, men i praksis varierte støtten nokså sterkt fra skole til skole. Ved Det europeiske språksenteret i Graz foregår det for tiden et prosjekt ELP in whole-school use (2008-2011) (jf. 1.1.2), som benytter seg av akkurat denne tilnærmingen. Norge har en deltaker med i dette prosjektet, og erfaringene bør følges opp og publiseres på de norske Språkpermsidene.

¹¹ Eksempler på praktisk arbeid med Språkpermen ble presentert på konferansen i november 2008 og undervisningsopplegg er lagt ut på nettsidene.

3. Perspektiver og utfordringer

3.1 Språkpermen 13-18 og Kunnskapsløftet (K06)

Innføringsprosjektet for Språkpermen har etter vår mening oppnådd et viktig mål, nemlig å gjøre Språkpermen og Det europeiske rammeverket kjent blant lærere på ungdomstrinn og i videregående opplæring i Norge. Hvis man ønsker at Språkpermen implementeres i stor skala i lærernes praksis, vil det bli avgjørende at *kan-utsagn* og nivåene (A1-C2) inngår i veiledninger til læreplanene og i vurderingsveiledninger, -kriterier m.m. (jf. også EVC Impact study, publiseres høsten 2009). Det er helt avgjørende, både nasjonalt og internasjonalt, at brukerne (lærerutdanning, lærere og elever) ser sammenheng mellom disse elementene som danner rammen for språkopplæringen. Det er her mye av motivasjonen ligger for lærere til å ta i bruk nye verktøy og nye tilnærminger til språkopplæring og egen praksis. I de nye læreplanene i Kunnskapsløftet (K06) har Det europeiske rammeverket for språk, som i de fleste andre land i Europa, fått sterk innflytelse, uten at rammeverket er eksplisitt nevnt.

Det er en utfordring å få til en bedre samordning mellom forskrifter og tiltak, og dermed gjøre sammenhengene klarere for brukerne. Ett eksempel for dette er den nye forskriften om underveisvurdering (2008), som går hånd i hånd med prinsippene i Språkpermen. Vi har mot slutten av innføringsprosjektet opplevd en sterk økning av etterspørselen knyttet spesielt til formativ vurdering. Denne synergien mellom forskrift og verktøy kunne antagelig blitt utnyttet mye bedre.

Det vil også være nødvendig med mer informasjon om Det europeiske rammeverket, dets tilnærming og betydning for språkopplæringen i Norge og Europa. Et viktig skritt er å gjøre Rammeverket bedre tilgjengelig, gjøre lærerne kjent med de forskjellige delferdighetene (bl.a. CEFR illustrative skills¹²), og ikke minst publisere den norske versjonen av Rammeverket.

3.2 Digitalisering av Språkpermen

Videregående opplæring og ungdomstrinnet har de siste årene opplevd en rask utvikling mot digitalisering av læremidler. Erfaringer som vi har gjort i dette prosjektet kan tyde på at denne digitaliseringen har skjedd raskere enn forutsett. Allerede i starten av innføringsprosjektet for Språkpermen så vi en tendens til at spesielt videregående skoler ønsket seg en digital versjon av Språkpermen. For disse skolene var det ikke nok at hele Språkpermen skulle legges ut på internett til nedlasting.

Videregående skoler har i dag kommet så langt i utviklingen at noen ikke åpner for bruk av en papirversjon av Språkpermen, eller at enkeltlærere ikke ønsker å bruke papirmateriale i opplæringen. Kunnskapsløftet med sitt fokus på digitale ferdigheter har bidratt til å forsterke denne utviklingen.

Fra videregående opplæring har prosjektet fått en svært tydelig oppfordring om å videreformidle behovet for en snarlig digitalisering av Språkpermen.

¹² Cf. <http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/documents/All%20scales%20CEFR.DOC>

3.3 Språkpermen 6-12

Siden høsten 2008 er også et toårig innføringsprosjekt for Språkpermen 6-12 i gang. Responsen så langt har vært svært positiv og det holdes fortløpende regionale samlinger for lærere over hele landet.

Begge Språkpermene bør ses i sammenheng, og per i dag har vi flere henvendelser fra skoler som ønsker informasjon for lærere fra 1.-10. trinn, altså en kombinasjon som bidrar til kontinuitet i språkopplæringen.

Nettsiden for Språkpermene hos Fremmedspråksenteret gjelder for begge permene, og dette vil forhåpentlig gjøre det mulig å oppdatere innholdet fortløpende, også etter at innføringsprosjektet for Språkpermen 13-18 er avsluttet.

Til slutt

Praksisendring i opplæringen tar tid, og lærere trenger gode nok grunner og motivasjon for å forandre sin praksis. I denne rapporten har vi nevnt både rammebetingelser (læreplaner, vurdering, eksamen m.m.) og didaktiske aspekter (fra undervisning til læring o.a.) som har hatt innflytelse på innføringen av Den europeiske språkpermen 13-18 i Norge. I fortsettelsen vil det være svært viktig at informasjon spres videre, i lærerutdanningen, i etter- og videreutdanning, i utvikling av nye, veiledende dokumenter i Utdanningsdirektoratet, som for eksempel vurderingsveiledninger, gjennom oppdaterte nettsider for Språkpermen og gjennom Fremmedspråksenterets aktiviteter. Sammen med lærerne i prosjektet håper vi at vi vil se en digital versjon av Språkpermen 13-18 i nærmeste framtid.

Takk til alle deltakere i innføringsprosjektet for Språkpermen 13-18!

4. REFERANSER

- Hughes, G, Stoicheva, M., Speitz, H.(under publisering) *The European Language Portfolio: an impact study*. Council of Europe.
- Martyniuk, W. og Noijons, J. (2007) *The use of the CEFR at national level in the member states of the Council of Europe*. Council of Europe.
(http://www.coe.int/t/dg4/Linguistic/Source/SourceForum07/J-NOIJONS_W-MARTYNIUK_Mardi15h50_Hemi.ppt)
- Speitz, H. (2006) *Den europeiske språkpermen (ELP/PEL) i Norge – et utviklingsprosjekt*. Rapport 01/2006, Telemarksforskning-Notodden.
- Speitz, Heike (2009) *Utvikling av en Europeisk språkperm for barnetrinnet (6–12 år)*. Sluttrapport. Telemark Educational Research.
- Språk åpner dører*. Strategi for styrking av fremmedspråk i grunnsopplæringen 2005-2009. Revidert utgave januar 2007. Kunnskapsdepartementet.